

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นผู้ผลิตอาหารที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์อาหารทะเลเนื่องจากข้อได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดกับทะเลและมีทรัพยากรสัตว์น้ำที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิต ในแต่ละปีมีสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมงจำนวนมากทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพในด้านวัตถุดิบ ประกอบกับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์อาหารทะเลของประเทศไทยมีการพัฒนาทางด้านการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหารทะเลของประเทศไทยเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง (นิติเวท เพิ่มพูนโชคคณา, 2543: 1)

ปลาลิ้นหมา (Largescale Tongue Sole *Cynoglossus Macrolepidotus*) ลักษณะทั่วไปเป็นปลาที่เรียกกันว่า “ปลาซีกเดียว” มีรูปร่างยาวเรียวยาว ตัวแบน ซีกขวาลำตัวมีสีขาว และซีกซ้ายลำตัวมีสีส้มเข้ม ตาทั้งสองข้างอยู่ทางด้านซีกซ้ายของลำตัวและอยู่ชิดกันมาก หัวค่อนข้างแหลมปากโค้งงอมีลักษณะคล้ายตะขอ เกือบมีขนาดใหญ่ด้านซีกซ้ายมีเกล็ดแบบมีขอบเป็นหนาม ด้านซีกขวามีเกล็ดแบบมีขอบเรียบ เส้นข้างลำตัวทั้งสองเส้นอยู่ซีกซ้าย ครีบหลังและครีบกันเชื่อมติดกับครีบหางไม่มีครีบหูลำตัวซีกซ้ายมีสีน้ำตาลและมีรอยแต้มสีดำอยู่บนกระพุ้งแก้ม (ปลาลิ้นหมา, 2550 : ออนไลน์)

ปลาลิ้นหมาอาศัยอยู่บริเวณพื้นทะเลหรือพื้นน้ำ ออกหากินเวลากลางคืน มักใช้วิธีพรางตัวเพื่อจับเหยื่อ อาจมีความสามารถในการปรับสีผิวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม บางชนิดเกาะอยู่ตามท้องเรือหรือเสาไต้ น้ำ เป็นปลากินเนื้อ อาหารของปลาลิ้นหมาได้แก่ สัตว์น้ำขนาดเล็ก ลูกกุ้ง ลูกปู ลูกปลา หมึกและหอยไม่มีฝาโดยมากพบในทะเล มีไม่กี่ชนิดที่พบในน้ำจืดหรือน้ำกร่อย มีความแตกต่างของสายพันธุ์และขนาดมาก ขนาดใหญ่ที่สุดคือสายพันธุ์ที่พบในทะเลเขตหนาว แอบลาสกา เรียกว่า แฮลิบัท (Halibuts) มีขนาดใหญ่ได้ถึง 2 เมตรหนักถึง 325 กิโลกรัม คือ แอตแลนติก แฮลิบัท (*Hippoglossus hippoglossus*) และเล็กสุดเพียง 10 เซนติเมตร โดยมากเป็นปลาเศรษฐกิจใช้บริโภค ในประเทศไทยส่วนใหญ่จับได้มากในแถบภาคตะวันออกได้แก่จังหวัด ตราด ระยอง ภาคกลางได้แก่จังหวัด สมุทรปราการ สมุทรสาคร ภาคใต้ได้แก่จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ระนอง พังงา ภูเก็ตและสตูล (นิติเวท เพิ่มพูนโชคคณา, 2543: 27) และในต่างประเทศส่วนใหญ่จับได้มากในแถบประเทศบังคลาเทศ จีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย ศรีลังกา โอมาน ปาปัวนิวกินี ออสเตรเลีย และโซมาเลีย ปลาลิ้นหมาที่ซื้อ-ขายในปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ปลาลิ้นหมาแช่แข็ง สิ้นค้าปลาลิ้นหมาส่วนใหญ่จะได้อาจจากการนำเข้าจากน่านน้ำต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องทำเป็นปลาแช่แข็งที่ระดับอุณหภูมิ -35 ถึง -40 องศาเซลเซียส เพื่อลดการสูญเสียสารอาหารต่างๆของปลา (เสถียร เงินเอก, ป.พริกขี้หนู: สัมภาษณ์) และปลาลิ้นหมาแช่น้ำแข็ง ซึ่งส่วนใหญ่จะได้อาจจากแหล่งต่างๆ ภายในประเทศและนำมาแช่น้ำแข็งเพื่อรักษาคุณภาพความสดของปลาก่อนส่งให้ลูกค้าและผู้บริโภค

เนื่องจากปลาลิ้นหมาเป็นปลาชนิดหลักในการผลิตลูกชิ้นปลาซึ่งได้รับความนิยมในการบริโภคสูงมีปริมาณการผลิตและจำหน่ายประมาณปีละ 10.9 พันตัน (อำนาจ ยิ้มละมัย. ลูกชิ้นปลา 5 ดาว: สัมภาษณ์) จึงควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการตลาดปลาลิ้นหมา เพื่อให้มีการกระจายสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับต้นๆของประเทศ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจอาหารทะเลต่างๆ เช่น อาหารทะเลอบแห้ง อาหารทะเลสด ลูกชิ้นปลา ปูอัด เกียวปลา กะปิ น้ำปลา เป็นต้น จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดกับอ่าวไทยตอนบน ตั้งอยู่ปากแม่น้ำท่าจีน อาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำการประมงทะเล และประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประมง

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาระบบการตลาดปลาลิ้นหมาในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อทราบถึงโครงสร้างการตลาด และวิธีการดำเนินการทางการตลาดและปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบตลาดของสินค้าปลาลิ้นหมาในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะระบบการกระจายสินค้าปลาลิ้นหมาและปรับปรุงการดำเนินงานทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และธุรกิจผลิตลูกชิ้นปลา สามารถทราบช่องทางและวิธีการในการรับซื้อวัตถุดิบได้ในราคาต้นทุนที่ได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระบบการตลาดและโครงสร้างตลาดปลาลิ้นหมาในจังหวัดสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระบบการตลาดและโครงสร้างตลาดปลาลิ้นหมาในจังหวัดสมุทรสาคร
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการตลาด และประกอบการตัดสินใจของผู้ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับปลาลิ้นหมา

นิยามศัพท์

ระบบการตลาด หมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่เกิดขึ้นและกระทำโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค

โครงสร้างตลาด หมายถึง ลักษณะการกระจายของหน่วยผลิตหรือผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในตลาด ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลการดำเนินงานของตลาด

ปลาลิ้นหมา หมายถึง ปลาที่จำหน่ายมี 2 ลักษณะ คือ

ปลาลิ้นหมาแช่แข็ง หมายถึง ปลาลิ้นหมาที่นำเข้าจากน่านน้ำต่างประเทศมีลักษณะเป็นก้อนที่นำมาจัดเรียงซ้อนกัน ในกล่องแม่แบบโดยจะต้องมีพลาสติกห่อหุ้มที่ระดับอุณหภูมิ -35 ถึง -40 องศาเซลเซียสเพื่อรักษาคุณภาพความสดของปลา

ปลาลิ้นหมาแช่น้ำแข็ง หมายถึง ปลาลิ้นหมาที่ได้จากน่านน้ำภายในประเทศและนำมาแช่น้ำแข็ง เพื่อรักษาคุณภาพความสดของปลา

แพปลา หมายถึง ตัวแทนระหว่างชาวประมงกับผู้บริโภค หรือชาวประมงกับโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมงโดยทำหน้าที่แทนชาวประมงในรูปแบบต่างๆ เช่น การซื้อ-ขายสินค้าสัตว์น้ำจากชาวประมง การให้บริการสถานที่ขนถ่ายสินค้าตลอดจนอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวประมงด้านต่างๆ

พ่อค้าส่งมือที่ 1 หมายถึง พ่อค้าที่รับซื้อปลาจากแพปลา ทั้งที่เป็นปลาแช่แข็งและปลาแช่น้ำแข็ง เช่น โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานแปรรูป เป็นต้น

พ่อค้าส่งมือที่ 2 หมายถึง พ่อค้าที่รับซื้อปลาจากแพปลา หรือจากพ่อค้าส่งมือที่ 1 แล้วจำหน่ายให้กับพ่อค้าปลีกและอาจจะขายปลีกเองก็ได้ เช่น ผู้แปรรูปขนาดเล็ก โรงงานผลิตลูกชิ้น เป็นต้น

พ่อค้าปลีก หมายถึง พ่อค้าที่รับซื้อปลาจากแพปลา พ่อค้าส่งมือที่ 1 หรือพ่อค้าส่งมือที่ 2 เพื่อขายให้ผู้บริโภค

ส่วนเหลือมการตลาด หมายถึง ความแตกต่างระหว่างราคาเฉลี่ยที่พ่อค้าได้รับกับต้นทุนเฉลี่ยที่ซื้อสินค้ามา